

Avointen lähteiden tiedustelu varautumisen työkaluna – koronapandemiasta opittavaa

Markus Latva-aho
väitöstutkija,
Maanpuolustuskorkeakoulu;
Helsingin pelastuslaitos

Julkaistu tutkimusartikkeli:

- Kirjoittajat: Markus Latva-aho & väitöstutkimukseni 1. ohjaaja dosentti Jorma Jokela:
 - Koronapandemiasta opittavaa: avointen lähteiden tiedustelulla suunnitelmallista ja kohdennettua varautumista monimutkaisissa kriiseissä; Tiede ja Ase, 2021 (79)
- <https://journal.fi/ta/article/view/113771>

Varautumista vai valmiutta?

- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (Turvallisuuskomitea 2017):
Varautumisessa pyrittävä reagoinnin sijasta ennakointiin!
 - Edellytyksenä hiljaisten signaalien havaitseminen
- Tutkittiin koronapandemian avulla avointen lähteiden tiedustelu (OSINT) –menetelmän soveltumista pelastustoimen käyttöön
 - Sisäinen turvallisuus, laaja turvallisuuskäsite, kokonaismaanpuolustus

Avointen lähteiden tiedustelu - menetelmänä

- Avoimista lähteistä hankitun informaation avulla saatu tietämys
 - Yhdenmukaisesti jaoteltu
 - Arvioitu
 - Suodatettu
- Jokaisen kansalaisen laillisesti saatavilla pyytämällä tai havainnoimalla
- Tukee tilannekuvan muodostamista -> pääasiassa laajemmat ilmiöt ja tapahtumat
- Ominaista suuri määrä informaatiota; saattaa sisältää mis / disinformaatiota
- Vahvuudet: nopeus, edullisuus, maantieteellisesti rajoittamaton, mahdollisuus kerätä tietoa tulevista tapahtumista

Tilannekuvamuutokset nopeita - dynaamisuus

- Sodankäynnin operaatioiden (+ hybridi / palkkasotilas / terrorismi) nopeudet kasvaneet (kustannukset pienentyneet)
 - Tilanteen muutokset hahmotettava nopeasti
- Vanha tiedusteludoktriini: palapeli isossa mitassa valmis, tiedetään mikä pala puuttuu, salainen tiedonhankinta

Tiedustelun uusi paradigma

- Uusi paradigma: muuttuva tulkinta
 - Palapelit erittäin monimutkaisia; keskinäisriippuvainen globaali yhteiskunta
 - Kaikki palat ovat saatavilla julkisesti; mutta mitä ja missä?
 - Dyynaaminen; jatkuva iteraatio & analysointi; tilannekuvan päivitys
 - Yksittäinen tieto voi vaihtaa merkityksellisyyttä lyhyessä ajassa tärkeästä merkityksettömään tai vastoin
 - Pääsääntöisesti pieniä tietueita, murusia; ei suuria ja merkittäviä

Mediaseurannasta -> tiedusteluun

- Mediaseuranta = tehokasta; media usein ensimmäisenä raportoi poikkeavista tapahtumista; lonkerot kaikkialla – HUMINT
- Mukautuva tulkinta = osittain intuitiivista tulkintaa
 - Analysoija havaitsee poikkeavuuksia ja trendejä; korkeampi ajattelu, luovat ratkaisut, hiljaisen tiedon integraatio Logos vs. Mythos (järki vai tunteet)
 - ”perinteinen” tieteellinen analyysi tiukkaa realismia ja syy - seuraussuhteita

Tiedustelun pakollinen meemi-lainaus

- ”antakaa minulle näkemystä, ei uutisia, kertokaa minulle mitä tiedätte, kertokaa mitä ette tiedä ja kertokaa minulle mielipiteenne”
ulkoministeri Colin Powell

Aineisto

- Helsingin Sanomat & Yleisradio: 1.11.2019-8.3.2020
 - HS: 189 kpl tilannekuvan kehittymiseen, varautumiseen ja yhteiskunnan valmiuteen liittyvää korona-uutista
 - YLE:206 kpl
 - Keskimäärin viikossa julkaistu 20 kpl per uutislähde
 - Viikolla kymmenen HS + YLE julkaisu 105 liittyvää uutista
 - Tutkimuksen seuranta päätetty 8.3, tilanne muuttuu operatiiviseksi

Hakusanat

- Takautuvasti 1.11.2019 alkaen haettu hakusanalla ”Kiina” kaikki julkaisut
 - Etsitty tauteihin liittyvä uutisointi, tarkastettu milloin koronavirus ylitti uutiskynnyksen Suomessa
 - Koska koronavirusta ei oltu nimetty, tarkastettu hakusanalla ”virus”
- 18.1.2020 Helsingin Sanomat ensimmäistä kertaa mysteerivirus nimetty koronavirukseksi.
 - Vaihdettu hakusana ”koronavirus”, koska hakusanat ”kiina” ”virus” liikaa aiheeseen liittymättömiä uutisia
- Uutiset käyty läpi otsikoittain, liittyvät avattu, luettu ja referoitu lähdeviitteistään

Teoriasta käytäntöön

- Aineiston perusteella suomalaiset lääketieteen ja kansanterveyden asiantuntijat: koronavirus vain Kiinan paikallinen ongelma, ei leviä Suomeen, ei vakavampi kuin kausittainen flunssa
 - Nähdään ongelma vain omasta asiantuntijaroolista, yhteiskunnan kykyinä hoitaa mahdollisia potilaita
- Suojavarusteet loppuivat Kiinassa, teollisuus pysähtyi, globaalit toimitusvaikeudet ja hintojen nousu konkretisoitui viikosta 4.
 - Kiina aktivoi kansalaisensa hamstraamaan suojaimia Euroopassa, Otkes tulkitsti tämän olleen suomalaisten sisäistä toimintaa
- Tiedusteluanalyysi-> korona haastaa päätöksenteon ja prosessit kaikilla yhteiskunnan tasoilla

Koronapandemiasta

- Onnettomuustutkintakeskus: koronapandemiaan ei oltu kyetty varautumaan, koska sen mahdollisia vaikutuksia toimialoihin ei tunnistettu. ”Tilanteen vakavuus, viruksen tarttuminen oireettomalta ja ryväsmainen leviäminen yllättivät.” ”Uhkan näkymättömyys loi perusteetonta turvallisuuden tunnetta.”
- Pelastustoimi: pandemiasuunnitelmia ei osattu käyttää tai ei oltu varauduttu riittävästi, toimintaa jouduttiin muokkaamaan tilanteenmukaiseksi

Tilannekuvasta tilanneymmärrykseen

- Paranna turvallisuusjohtamisen päätöksentekoa avointen lähteiden tiedustelutuloksista keskustellessa – julkinen lopputuote
 - Hiljainen tieto organisaatiossa keskusteluun ja käyttöön - jaloste
 - Ylitä univormukulttuurin sudenkuoppa, alempi ei voi haastaa ylempää
 - Virkamies / asiantuntijakulttuuri, kokeneet asiantuntijat, kapeat ja syvät tietämykset, ulkopuoliset eivät voi tuoda olennaista uutta
 - Poliitikkokulttuurissa faktojen ja arvovalintojen sekoittuminen
 - Julkishallinto, tiedekulttuurin puuttuminen päätöksenteon tuesta

Ohjenuora

- Hanki kattava, laaja näkemys asiasta
- Tiedosta teorioiden ja ennakko-olettamien merkitys
- Ole avoin uusille ideoille, keskustele aktiivisesti
- Kyseenalaista jatkuvasti vakiintuneita olettamia, lähtökohtia ja totuuksia
- Ole nöyrä - vertaa edellinen dia (kohdatessa asiantuntijoita sekä itse asiantuntijana kohdatessa päättäjiä / arvioidessa oman työn merkitystä)

Kiitos mielenkiinnosta

onnettomuuksien ehkäisy ■ pelastustoiminta ■ ensihoito ■ väestönsuojelu

Lähteet

- Aatsinki, Anja (2021). Kognitiivisten vinoumien huomioiminen debiasing -mallilla koronaajan päätöksenteossa pelastuslaitoksilla. Ylempi ammattikorkeakoulu opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Branders, Minna (2016). Kokonainen turvallisuus? Kokonaisturvallisuuden poliittinen kelpoisuus ja hallinnollinen toteutettavuus. Tampere: Tampere University Press.
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilastiedustelusta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 203/2017 vp.).
- Head, Brian (2008). Wicked Problems in Public Policy. Public Policy, Volume 3 Number 2, 101–118.
- Huhtinen, Aki-Mauri & Laura Halminen (2017). Sosiaalisen median merkitys sotatieteellisessä kehyksessä. Tiede ja Ase, 74. 57–83.
- Hyytiäinen, Mika (2020). Hybridivaikuttaminen – oppeja ”pimeän puolelta”. Ossi Heino, Vesa Huotari & Kari Laitinen. Varautuminen eilen – varautuminen huomenna Puheenvuoroja Suomesta. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. 102–108.
- Järvenpää, Marika (2017). Viranomaisten toimivaltuudet kohteiden suojaamisessa hybridiuhkia vastaan. Tiede ja Ase, 74. 113–129.
- Kallio, Eeva (2014). Kuinka moneus muuttuu ykseydeksi: Integroinnin teema aikuisen ajattelussa. Heikkinen, A. & Eeva Kallio. Aikuisen kasvu ja aktivointi. Tampere: University Press. 1–13.
- Karkulehto, Sanna & Ann-Mari Virta (2006). Johtamisesta mahdollistamiseen. Muuttunut yhteiskunta, luovat toimialat ja uudet johtamismallit. Sam Inkinen. Minne matka, luova talous? Pello: Rajalla. 139–164.

- Kirkkonummi. Valmiussuunnitelma Yleinen osa.
https://www.kirkkonummi.fi/library/files/60586f98c91058acbd000cd1/Kunnan_valmiussuunnitelma.pdf, (27.7.2021)
Lahneman, William (2010). The Need for a New Intelligence Paradigm. *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 23:2, 201–225. Laitinen, Kari (2020). Mitä opittavissa koronapandemiasta – tavoitteena olla jatkossakin turvallinen ja kriiseihin varautunut valtio. *Koronapandemian hyvät ja huonot seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä*. Helsinki: Eduskunta. 221–232. Lehto, Martti & Jarno Limnell (2017). Kybersodankäynnin kehityksestä ja tulevaisuudesta. *Tiede ja Ase*, 75. 179–212. Leskinen, Aleksi & Jami Virta (2006). Kansalliset turvallisuusstrategiat ja upseerien uudet osaamisvaatimukset. *Tiede ja Ase*, 64. 221–235. Martelius, Juha (2020). Tiedustelutieto kansallisen turvallisuuden päätöksenteossa. Tommi Koivula. *Suomalaisen tiedustelukulttuurin jäljillä*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu sotataidon laitos. 57–76.

- NATO (2001). NATO Open Source Intelligence Handbook. v.1.2. Onnettomuustutkintakeskus (2021). Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa vuonna 2020. Puhakainen, Petri (2006). A Design Theory for Information Security Awareness. Oulu: Oulu University Press. Rittel, Horst & Melvin Webber (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning. Policy Scenes, 4:2, 155–169. Ruighaver, A.B., S.b. Maynard & S. Chang (2007). Organisational security culture: Extending the end-user perspective. Computer & Security, 26, 56–62. Ryyänen, Talvikki (2021). Etävalvontamallin kehittäminen Helsingin kaupungin pelastuslaitokselle. Ylempi ammattikorkeakoulu opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sisäministeriö (2019). Kansallinen riskiarvio 2018. Helsinki: Sisäministeriö. Turvallisuuskomitea (2017). Yhteiskunnan turvallisuusstrategia – Valtioneuvoston periaatepäätös. Helsinki: Turvallisuuskomitea. Tynkkynen, Vesa (2018). Uhkalähtöinen puolustussuunnittelu. Mikko Karjalainen. Suomen Puolustusvoimat 100 vuotta. Helsinki: Edita. 135–161. Valtioneuvosto (2021). Lapset, nuoret ja koronakriisi Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Helsinki: Valtioneuvosto. Valtonen, Vesa (2020). Turvallisuustoimijoiden yhteistyö keskushallinnossa – tarkastelussa operatiivis-taktiset yhteistyöfundamentit. Ossi Heino, Vesa Huotari & Kari Laitinen. Varautuminen eilen – varautuminen huomenna Puheenvuoroja Suomesta. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. 14–18.

